

Roham	355	Szent Edvárd koronája	314
Saint-Pierre városa	115	Szondy szobra	229
Sebaldus temploma Nürnbergben	213	Tótfalusi Kis Miklós síremléke	135
Tüzepek	359	Wagner Rikárd sírja	407
Útazaráslet St.-Pierreben	187		

IV. Történelmi és irodalmi képek.

A bajor választó fejedelem rabjai között	57
Achilleus sírja	301
A debreczeni csata színhelye	307
A debreczeni szabadság-szobor leleplezési ünnepe	311
A forum romanum ma, éjjeli világításban	67
„ „ Trajánus idejében	66
A mons capitolinus	67
Arany János lakása a geszti parkban	35
A tállyai evangélikus templom	393
Arva vára	317
Az amerikai Kossuth ére	392
A római campagna	3
Byron sírja	413
Dante sírja	411
Drégely vár romjai	227
Egressy Gábor	101
Főuri solymász	125
IV. György angol király koronázása	313
Kolumbusz Kristóf	9
„ halála	8
Kolumbusz meglánczolva viszik haza	5
Kossuth Lajos kézírata	392
Lázadás Kolumbusz hajóján	7
Lenau temetése	291
Magyar főuri nő és solymász	119
Mellűt és nyakék Kossuth képével	389
Náday Ferencz	102
Rossi mint Lear	102
„ Macbeth	103
„ III. Rikárd	103

V. Természettudomány, technika és vegyes közlemények.

A baraczk	282
A cirrus	323
A Festetich szobor leleplezése	181
A homokpusztából	339, 341, 345
A kerékpár ősi alakja	336
A körte	281
A lovajáték	121
A naspolya	281
A nimbus	325
A nürnbergi vasszűz	218
A patkósorrú denevér	327
A pleiswitzer tölgy	235
A sárkány mint a tudomány eszköze	93
A Széchenyi-út az Aldunánál	134
Az alma	280
Az első lokomotív	167
Az első személyszállító kocsik	168
A második „	168
Az Indali-ünnep	195
Bordesholmi hársfa	70
Denevér	327
Foltos szalamandra	249
Földi dongó-méh	343
Fürge gyék	249
Habitant indián lábszánkóval	169
Hindu ökörfogat	154
József Ágost a lovajátékon	117
Jukon vidéki indián szánkó	169
Kínai hordozható szék	153
Ökörszekér Argentínában	154
Selyemhernyó	344

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Égész évre... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

I.

A háromvezős és a bárka.

Krisztus Urunk születése után a 95-dik évben szeptember 12-én a hajnali szürkületben egy nagy háromvezős hajó basított barázdát a Tyrreni tengeren. A csillagok kialudtak az égen, kelet felől Campánia partjai elmosódtak, nyugatra a tenger még mélyeséges homályban veszett el. A hajó dél felől jött. Az evezősök az egymás felé helyezett padokon egy melabús dal ütemeire szabályszerűen merítették lapátjaikat a vízbe. A kormányos tekintete a tengeren pihent. Közben-közben ásított, várta, hogy valaki felváltsa.

Ekkor megjelent a fedélzeten egy kerek fejű, rövidre nyírt hajú ember. Hunyorogva nézett jobbra-balra:

— Hé, Chrysostomus, remélem Puteolit nemsokára elérjük? — kérdezte a kormányostól.

— Három óra múlva kérdezd. Előbb hadd kerüljünk meg ezeket a szigetecskéket — válaszolta a kormányos.

— Micsoda? ... Az a sziget amott még csak Capreä?

— Alighanem, Herodianus. Latod néhai való Tiberius császár szikla-palotáját? Onnan hajigálták a magadfajta hasznavehetetlen embereket a tengerbe Tiberius rabszolgái.

— Chrysostomus, hogy merészeled te, közönséges hajórúd-forgató az érdeemes Cajus Aurelius barátját és kísérijét, már mint magamat la, így becsmérlni? Valóban nem vagy méltó arra, hogy az irástudó Herodianus veled, az irástudatlan, simplex galliaival szóba is álljon, ... én, az Aurelius barátja —

— Csak lassan a testet! Nem barátja, szabadosa vagy csupán ...

Herodianus ajkára hangzott. t. Haragudni akart, de sehogy sem sikerült.

— Rossz nyelved van, — mondá mosolyogva, de jól tudom, hogy nem akarsz sérteni. Mord tengeri medvék ti, mind ilyen zord ficzkók vagytok. Csak már vége volna ennek az átkozott ideoda himbálódásnak. Trajectumtól Gadesig sok volt a jóból. Egyetlen egyszer sem kötöttünk ki. Gadesben is alig hogy kiszuszogtuk magunkat, újra megoldottatok a köteleket s Panormusig egyhuzamban jöttünk. Mikor érünk már Ostia?

— Két nap múlva, — viszonzá Chrysostomus.

— Aprodite Euploia, légy áldott!

— Mit kotyogsz, te? ... Ki legyen áldott?

— Igaz, derék Chrysostomus, megint mefeledkeztem arról, hogy te, a lugdunumi gallus, egy kukkot sem tudsz görögül. Euploia annyit jelent, hogy a tengeri utat szerencsésé tevő istennő. Megbocsáss, de ennyit legalább megtanulhattál volna görögül te, ki Aurelius atyjával annyiszor keresztül-kasul bejártad a világot.

— Tökfilkó! — vágott vissza Chrysostomus. Görög tengeren nem jártam. Tízszor voltam Ostiában, nyolecszor Massiliában, tizenkétszer Panormusban, húszszor a goth-tengeren — és mindenütt latinul beszélnek. Még a frizek is törnek a latin nyelvet.

Ebben a pillanatban jelent meg a fedélzeten egy karesú ifjú. Rabszolgák jöttek utána. A hajónépség üdvkiáltással fogadta urát. Cajus Aurelius a hajó előreszébe sietett. A rabszolgák a menyezlet alatt a reggeli készítéséhez fogtak.

Ezenközben fölkel a nap. Campánia kéklő hegyei mögött biborpiros színt öltött az ég. Gyöngeszellő fodrozta a tenger tükrét s a lapátok millió

meg millió piros gyöngszemet emeltek ki s hullattak vissza a tengerbe. A nap izzó golyója Salernum mögött feltűnt.

Aurelius a hajó korlátfájához támaszkodva gyönyörködött a fölkelő napban. Mögötte állott leghűségesebb rabszolgája, a hallgatag Magus.

Jobbra a hajótól Capreä szigete látszott, távolabb a Vezuv sötétké hamvas kúpja meredt fel. Nem is oly régen történt, hogy ez a komor szörnyeteg Pompéjít, Herculánomot és Stabiét eltemette. Vékony ködpárát lehelt most csak, melyet a nap rózsaszínűvé változtatott. Továbbad Puteoli kikötője látszott, aztán Bajae, a csodaszép nyaraló-hely, Aenaria és Prochyta szigetecskék.

Aurelius összébb vonta mellén a tarentumi szövötből készült úti-köpenyt s önkénytelenül reá tévedt tekintete a mellette álló Magusra, a gót rabszolgára. A szolgálta nem vette észre, hogy ura nézi. Merően kémlelt a tengerre Bajae irányában.

— *Hva gasaihis?* Mit látsz? — kérde Aurelius gót nyelven Magustól.

— *Gasaihva leitil skip* — felelé a gót. Egy kis bárkát látok a földnyelv közelében. Jobban tennek, ha a part mellett maradnának. A tengerrel nem jó tréfálni.

— Olyan szemed van, mint a rúgi sasnak! Csakugyan bárka az. Nyolcz szál evezős hajtja.

— Csak négy, uram! — felelé a gót. A bárkában három nő ül.

A szél mind erősebben kezdett fújni. A három-evezős nyilsebességgel repült előre. A himbálózása is mind hatalmasabb lón.

— Ebből még baj lehet — mondá Aurelius. — Nekünk nincs mitől tartanunk, de azoknak a nőknek a nyomorult lélekvesztőben.

Ekkor odafordult az evezősökhöz:

— Hé, Amivarius, parancsold a legényeidnek, hogy markolják meg jobban az evező nyelét. Gyorsabban előre! Magus, menj Chrysostomushoz, mondd neki, változtasson irányt.

A tenger hullámai kezdték táncolni. A szelőlőből hirtelen szél lett. Mintegy száz singnyire közeledtek a bárkához. Csinos kis bárka volt, minőkön a bajaei nyaralók szoktak kisebb kirándulásokat tenni. A négy evezős minden erejét megfeszítette, hogy a parthoz közelebb terelje az ingó jószágot. A három nőn a legnagyobb izgatottság vett erőt. Gazdag, előkelő nők lehettek. Egy negyven éves matrona s egy fiatal, gyönyörű leány egymást átölelve tartotta. A harmadik nő a bárka fenekén kuporgott és amulejtét csókolgatta kétségbeesetten.

Ekkor a «Batavia» — ez volt a Cajus Aurelius hajójának a neve — egyik legénye kötelet dobott át a bárkára. Az egyik evezőslegény odakötötte a bárka orrához. Néhány percczel utóbb a bárka a háromevezős mellett volt, a nők pedig a hajó fedélzetén a mennyezet alatt pihentek. Nagyon kimerítette szegényeket a kiállott halálos rettegés.

Cajus Aurelius hozzájuk sietett, üdvözölte őket. A fiatal leány tért először magához. Kezét nyújtotta Aureliusnak s meleg szavakkal köszönte meg a segítséget. A matrona is összeszedte magát, csak a harmadik nő, a legöregebb jajveszékelt és szorongatta csontos ujaival az amuletet.

Aurelius levezette a nőket a hajó védett, alsó helyiségébe, mert a nőttön-növekedő szélvihar a fedélzetén való tartózkodást kellemetlen tette.

Magus, a gót, midőn látta, hogy a harmadik nő nem hajlandó a saját lábán lemenni, egyszerűen felvette az ölébe és levitte. Az izmos legénynek az öreg nőszemély olyan volt, mint egy pehely.

Ezalatt Aurelius vendégeit levezette a hajó alsó részében levő csinos ebédlőbe. A nők leültek, Aurelius pedig így szólott hozzájuk:

— Római lovag vagyok, a bataviai Trajectumban lakom, Caius Aurelius Menapiusnak hívnak. Rómába igyekszem messze északi hazámból, hogy a világ első városában ismereteimet bővítsen s esetleg hasznára váljak idővel az én nagy hazámnak. Hadd tudnom, úrnő, hogy ki vagy te s ki ez a bájos fiatal leány?

— Lovag, — viszonzá csaknem ünnepélyes hangon a matrona — mi senatori család ivadékaiknak valljuk magunkat. Octavia vagyok, Titus Claudius Mucianusnak, Juppiter főpapjának a hitvese. Ez a hajadon a mi leányunk: Claudia. Április óta Bajaeban üdülünk. Beteges voltam, de a tenger balzsamos levegője, az erdő fűszeres illata meggyógyított. Tengeri sétára indultunk. A vihar hirtelen meglepett a nyílt tengeren s csak neked köszönhetjük, hogy életünkkel nem adóztunk. Fogadd még egyszer hálás köszönetünket, adj mielőbb alkalmat arra, hogy bajaei nyaralónkban vendégszeretetedet viszonzhassuk.

— Édes örömet! — viszonzá Aurelius élénken; annál is inkább, mert néhány napot Bajaeban szándékoztam tölteni.

E szavakat mondván, arcát futó pir lepte el. Nem mondotta az igazat. Megzavarodva nézett Magusra. A rabszolga tekintete találkozott uráé-

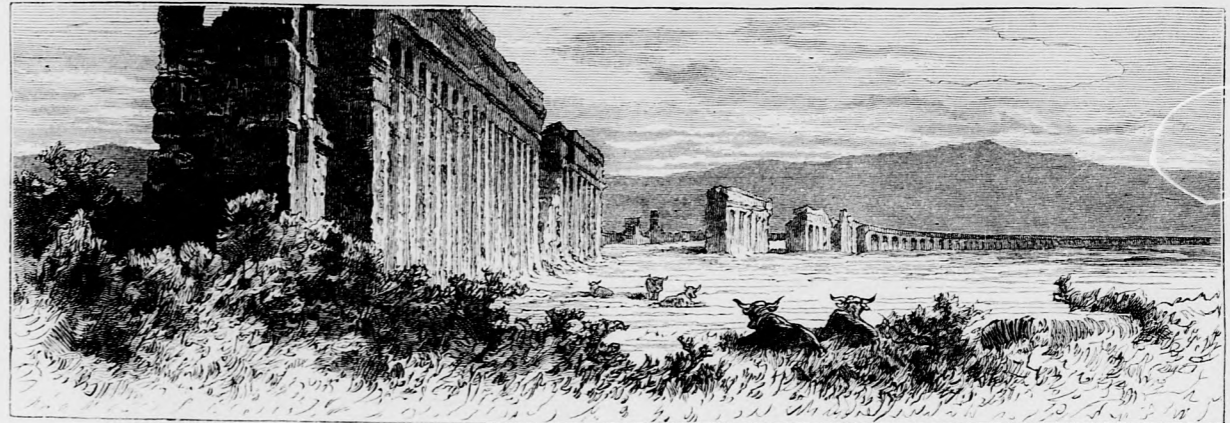
val s Aurelius megint elpirult. Magus titkos örömmel hallgatta és — mosolygott.

A legidősebb nő Baucis volt, Octavia hűséges rabszolgája. A rabszolgák megterítették az asztalt, behozták a reggelit, mely halfélékből, tejből, mézből, tojásból és gyümölcsből állott.

Aurelius udvariasan meghívta a nőket. Az asztalfőre Octavia, balra tőle Claudia ült. Velök szemben Aurelius foglalt helyet, Baucis és Herodianus az asztal másik végére telepedtek, illő távolságra gazdáiktól.

— Érdemes matrona, meg kell elégedned e szerény reggelivel — mondá a bataviai mentegőzve. — Mi észak gyermekei egyszerű emberek vagyunk . . .

— Tréfálsz, uram — vágott szavába Octavia.

A RÓMAI CAMPAGNA

Azt hiszed, mi római nők mind elkényeztetett bábok vagyunk?

— Csak azt tudom, hogy Rómában az izlés túlfinomodásának utólérhetetlen mesterei élnek, jegyzé meg Aurelius kissé zavartan.

— Nem mondhatnám, — vitatá Octavia. Ti vidékiek egytől-egyet tévedtek. Ti olybá veszitek a római nőt, mintha mind hiúk, üres lelkűek, multság hajhászók volnának, azért, mert egyik-másik hírhető válik a világ előtt. Az igazi erény elrejtőzik . . . Mondd csak, ezt a kitűnő mézet honnan veszed?

— A Hymettus méhei adják. Panormusban vásárolta derék barátom, Herodianus.

— Barátod szakértő, mondhatom, nemde kedves Claudia?

A fiatal leány meglehetősen szórakozottan felelt a váratlan kérdésre. Gondolataiba merülve

ült az asztalnál. Az ételekhez is alig nyúlt. A rabszolga odavitte a mézet, de Claudia elutasította kezének mozdulatával. Nem esalt ajkaira mosolyt az a komikus viaskodás sem, melyet Herodianus fejtett ki a tányérán levő rákkal. És mégis olyan derült volt az arcza, úgy ragyogott a szeme. Egyszer-kétszer futólag reánézett a bataviai ifjú arczára, a ki anyjával élénken beszélgetett. Octavia mesélt Rómáról, Herodianus Menander vigjátékait ismertette meg Baucisszal. Claudia pedig még egyszer átélte lelkében a közelmúltnak eseményeit. A sajkában ült, melyet a barna hullámok ide-oda hánytak. Aztán feltűnt a háromevezős. Feléjük vette az irányt. Claudia látta mindezt most is úgy, mint a halálos rettegés pillanatában. A mint a rabszolga veti a mentő-kötelet, a mint

a szép ifjú ott áll a hajó korlátja mellett és nyugodtan intézkedik. Olyan büszke, olyan nyugodt, olyan önértetes! Ez az ember parancsolni tud a haragos tengernek . . . Mi lehet az oka annak, hogy ő nem fél többé? Nem sír, nem jajveszékelt, mint Baucis . . . Esméletre tér, ismét látja azt az arcot . . . Mintha már látta volna ezt, vagy ehhez hasonló . . . Igen, igen. Évekkel ezelőtt történt, hogy apjával a Tiber völgyében kocsikázott. A tüzes kappadociai mének elragadták a kocsit. A rabszolgája kiesett a kocsiból. Szédítő örvény szélén rohantak a lovak — s ekkor az apja így szólott hozzá: «Ne félj, kedves Claudiám!» Őt percczel utóbb a lovak lépésben haladtak. Titus Claudius keze megfékezte őket . . . És mégis ez a két ember mennyire különbözik egymástól . . . korra, külsőre és hivatásra nézve . . . Csodálatos! . . .

És tekintete akaratlanul is az ifjúra tévedt, a kinek az arca nemes hévtől lángolt.

A hajó kikötött Bajaiban.

— Úrnöm, — mondá Aurelius — engedd meg, hogy szolgálatomat felajánljam nektek. Mi észak mord fiai nem igen szoktunk gyaloghintóban járni, de Herodianus, mint okos és előrelátó ember, mindenről gondoskodott.

— A gyaloghintó a fedélzeten vár az úrnőkre, jelenté Herodianus.

— Derék dolog, Herodianus. Nos, úrnők, ha úgy tetszik, mehetünk.

— S a mellett maradunk — jegyzé meg Octavia kifelé menet, — hogy néhány napig vendégem leszel.

— A meddig megengeded . . . — akará mondani Aurelius, de idejében meggondolta a dolgot s néma főhajtással fogadta a szives meghívást.

(Folytatása következik.)

MESSZIRŐL.*

Hogy otthon nem voltam a nyáron,
Meg is látszik minden fűszálon:

Büsan ing az eperfa lombja, —
Nincsen, ki epret szedne róla.

S nem hallva már enyelgő hangot
Más dúczba szoktak a galambok.

Apám is szóval, mogorva,
Pedig már akkor nagy a sorja . . .

A szőlő közt munkába', bajba'
Pipáját el-elhagyogatja.

S mikor fáradtan jó az este
Nincsen, ki néki megkeresse.

S ha ismeretlen megy a házba,
Nézzen csak jó anyám arczára:

Mosolya közben is meglátszik,
Hogy valaki innen hiányzik.

Baja Mihály.

* Mutatvány a «Bokréta» című kötetből.

VASÁRNAP.

Leróttam a hétnek rámszabott robotját,
Letésem a küzdés, terhes, nyügös botját.
Zaklatott elmémet elcsitítom lassan,
Hogy a testtel együtt őt is megnyugtassam.
Azután fejemet kezemre lehajtva,
Fáradt ajkam, uram, nevedet sóhajtja,
Nevedet, a ki itt lebegsz körülöttem . . .
Bocsásd meg Istenem, a miket vétettem!

Szedtem az örömnök fakadó rózsáját,
Nevette két szemem hervadozó báját.
Mikor szakítottam, tövise rám támadt,
Irigyen megszurta kezemet, orezámat.
Kiperdült egy csepp vér — könyüm is utána,
Tán valami zokszót is vettem a számba,
Tán káromoltam is szegényt, önfeledten . . .
Bocsásd meg Istenem, a miket vétettem!

Mikor űzött a vágy küzdő áradattal,
Talán nem törődtem az árva esapattal,
Mely egy jó szót, fillért imádsággal hálál,
Lesi a morzsákat urak asztalánál . . .
Talán panaszukra nem nyílt a fülem meg,
Elvakított fénye csábos küzdelemnek —
Tán gyarlóságomat egy perezre feledtem . . .
Bocsásd meg Istenem, a miket vétettem!

Talán a büszkeség, ez a lenge fátyol,
Leesalt a szerénység egyszerű útjáról:
Tán mellemet verve nagy szavakat szóltam,
Tán kicsinységemben nagyotmerő voltam.
Óh hisz annyit botlunk éltünk rögs útján!
Ha azokat mind, mind számba szedni tudnám:
Hová tornyosúlna a vétek felettem? . . .
Bocsásd meg, óh Uram, a miket vétettem!

S ha szívem szavára akaratom' hajtom,
Igazság zászlaját kezembe' ha tartom,
Igy az örök szépért nyíltan harcra szállva
Valóságnak tetszik sóvár lelkem álma, —
Ha azzal vetem meg nyugton siri ágyam,
Valamit csak tettem itt a föld porában,
Hogy Istent ismertem, imádtam, szerettem:
Megbocsátod, Uram, a miket vétettem!

Oláh Gábor.

A néhány perezet úgy élt át, hogy magát nem becsülhette, a gyémántként, mely törést kap, sohase fogja úgy összegyűjteni és visszarogytatni a sugarakat, sohase képes úgy örvendeni, mint eddig tévé.
Kemény.

A magyar királyi-szék betöltéséről.

Történeti visszapillantás.

Hont szerezni és megalapítani: két ellentétes valami. Amahoz csak nyers erő, szerencse, ehhez pedig magasabb szellemi tulajdonság szükséges.

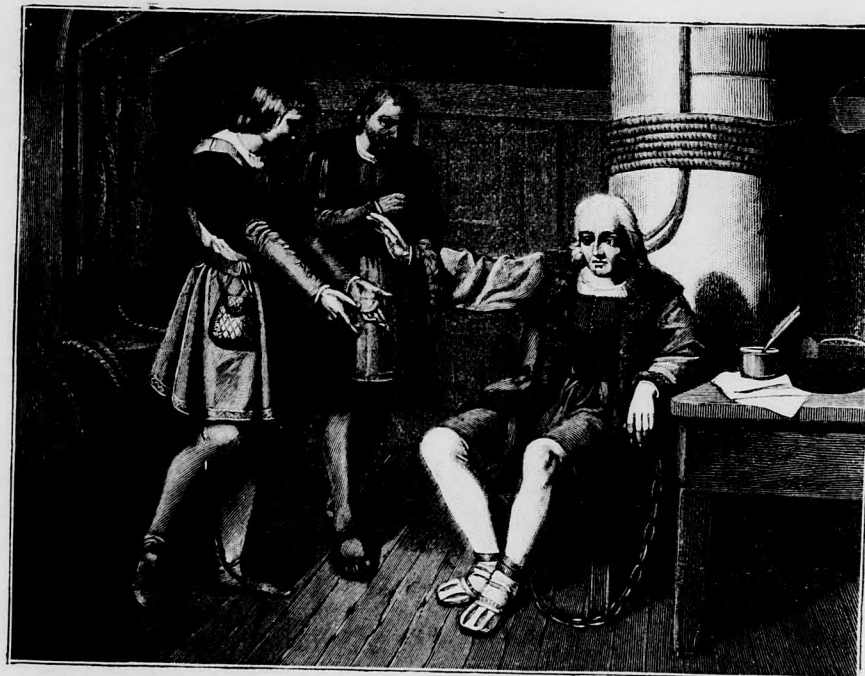
A honalapítást tulajdonképen Géza kezdi, kinek ebben sokkal nagyobb része van, mint eddig történetíróink méltányolták. Pedig Szent István már tört utakon járt s ő csak atyja babérjait aratta!

Lazán összefüggő törzsek jönnek ide be és

tartották fenn számunkra s így hitelt ki-ki belátása szerint tulajdoníthat neki.

A vérszerződés első pontja szerint csakugyan Almos, helyesebben Árpád, családjából választják a fejedelmet, tekintettel azonban az elsőszülöttségre. E szokás gyakori trónviszályra adott okot. De sokszor meg nem is tartották be a szokást.

Másrészt nagy bajt okozott az is, hogy az apák már életükben megválasztatták és megkoronáztatták *fiú-utódjukat* s az ország egyes részeit is átengedték nekik, hogy gyakorolják magukat a

KOLUMBUST MEGLÁNCZOLVA VISZIK HAZA.

csak Etelközben választják meg Árpádot s egyesülnek egymással, de csakis a veszedelem idejére.

Géza fejedelem volt az első, ki a törzsszerkezetet megváltoztatta s egyeduralmát az apró fejedelmek fölött biztosította, úgy, hogy Szent Istvánnak csak a külső dísz: a koronát kellett a fejére tennie.

A királyi-szék betöltésére vonatkozó *tételes* törvényünk úgyszólván nincs is és csakis a szokás szentesítette az ilyen törvény gyakorlását.

Első ilyen törvényünk volna ugyan a *vérszerződés*, mely az Árpád-családnak biztosította a jogot. A vérszerződést azonban csak *krónikások*

kormányzásban. Ez volt az u. n. *ifjabb királyság* intézménye.

Csak egy pillantás a történelemben s látni fogjuk az ebből támadt óriási zavarokat!

A XIII. század már esendesebb volt. Az *örökösödés elve* mindinkább erősebb lett, de azért a nemzet a szabad választás jogáról sem mondott le. Az örökösödés azonban a *leány-ágra* nem terjedt ki. Bizonyítja III. Endre leánya, Erzsébet, ki nem is igyekszik a királyságot megszerezni, hanem inkább kolostorba vonul.

Az Árpád-ház kihaltá után a *rokonság* közt választhattak. De az örökösödés elvét most sem követte a nemzet, mert előbb a *távolabbi rokonságot* ülteti a trónra.

Ilyen távolabbi rokonok voltak :

1. *Venczel* cseh király, kinek nagyanyja: IV. Béla leánya, Anna volt.

2. *Ottó* bajor herceg, kinek anyja szintén IV. Béla leánya, Erzsébet volt.

Közelebbi rokon volt *Károly Róbert*, kinek nagyanyja: Mária, V. Istvánnak a leánya volt.

S Károly Róbertet mégsem akarja a nemzet királyul, mivel nem ismerte el a nemzet szabad választási jogát és VIII. Bonifác pápa protekciója útján kereste a koronát. S midőn királylyá lesz, kikötik a magyarok, hogy lemond a pápasággal való szövetségről s aláveti magát a nemzet akaratának.

Az *Anjou-ház* trónrajutásával szabályozzák a trónralépés jogát, a mennyiben kimondják, hogy Károly Róbert *utódjai* fognak uralkodni Magyarországon.

Ily alapon választják meg *Lajost*, kit atya nem koronáztatott meg életében, mert élénken eszében volt a kettős királyság veszedelme.

E helyett *házassági politikát* követtek az Anjouk.

Károly Róbert háromszor nősült, kétszer lengyel, egyszer pedig cseh hercegnőt vett nőül s 1339-ben Kázmér lengyel király halála esetére fiát, *Lajost*, proponálta Lengyelország királyának s 1370—1382-ig tényleg ő is volt a király, de helyette anyja, Erzsébet, vitte a kormányt.

Nagy Lajosnak nem voltak fiai, hanem volt három leánya; Magyarországon azonban egyiket sem választatja meg életében, hanem megígérteti a nemesekkel, hogy *Máriát* választják meg halála után; a mi tényleg be is következett.

A lengyelek *Hedviget* öhajtották, kinek férje Jagelló Ulászló lett, azt ezéolván ezzel első sorban, hogy a lithvánok betöréseinek Lengyelországba véget vessenek.

Zsigmondot 1382-ben elismerték ugyan Mária férjéül, de a nápolyi család férfiágának törekvése, hogy a leánnyal szemben Magyarországot is megszerezze, Zsigmond malmára hajtotta a vizet. *Durazzói Károly* fel is lép Máriával szemben; politikai zavar, nagy fejtelenség támad. Zsigmond az ország kapitányává, majd királylyá lesz s a királynőket is kiszabadítja fogságukból.

Mária halála után 1395-ben mégis vita keletkezik *Zsigmond jogos királysága* felett, minthogy már megszűnt élni a királyi feleség. S politikai vétsége miatt szenvedett fogsága következtében csaknem elveszti királyságát. Megnyilatkozik ekkor is a nemzet szabad választási joga s az

egyik rész Hedviget és férjét, a másik rész pedig *nápolyi Lászlót* akarja királyul, de végre is a zavarban nem tudtak egyezsége jutni és Zsigmondot szabadon bocsátották.

Zsigmond még életében leányát, Erzsébetet, kit *Albert* osztrák herceghez adott nőül, akarta utódjául s halála után (1437.) mindketten meg is választattak.

Albert halála után (1439) fia, *V. László*, csak nagy nehezen juthatott a trónra. A nemzet ugyanis nem várja be születését, hanem a viszályok elkerülése végett — az anyakirályné beleegyezésével — a hatalmas *Ulászlót* választják meg. S csak fia születése után ébred fel Erzsébetben az asszonyi változékonyság; a koronát eloroztatja s Frigyes ortalma alá menekül.

A nemzet azonban nem törődött mindezzel, sőt 1440-ben a nemzet a *szabad választás érvényét* egy manifesztumban hangsúlyozza. A koronázást csak külső czifraságnak nyilvánították — mert a királyok koronázása mindig a nemzet akaratától függ s csakis úgy érvényes.

1444-ben Ulászló halála után a nemzet érdekei *V. Lászlót* ültetik a trónra, de még gyermek lévén, *Hunyadi Jánost* választják mellé kormányzóul.

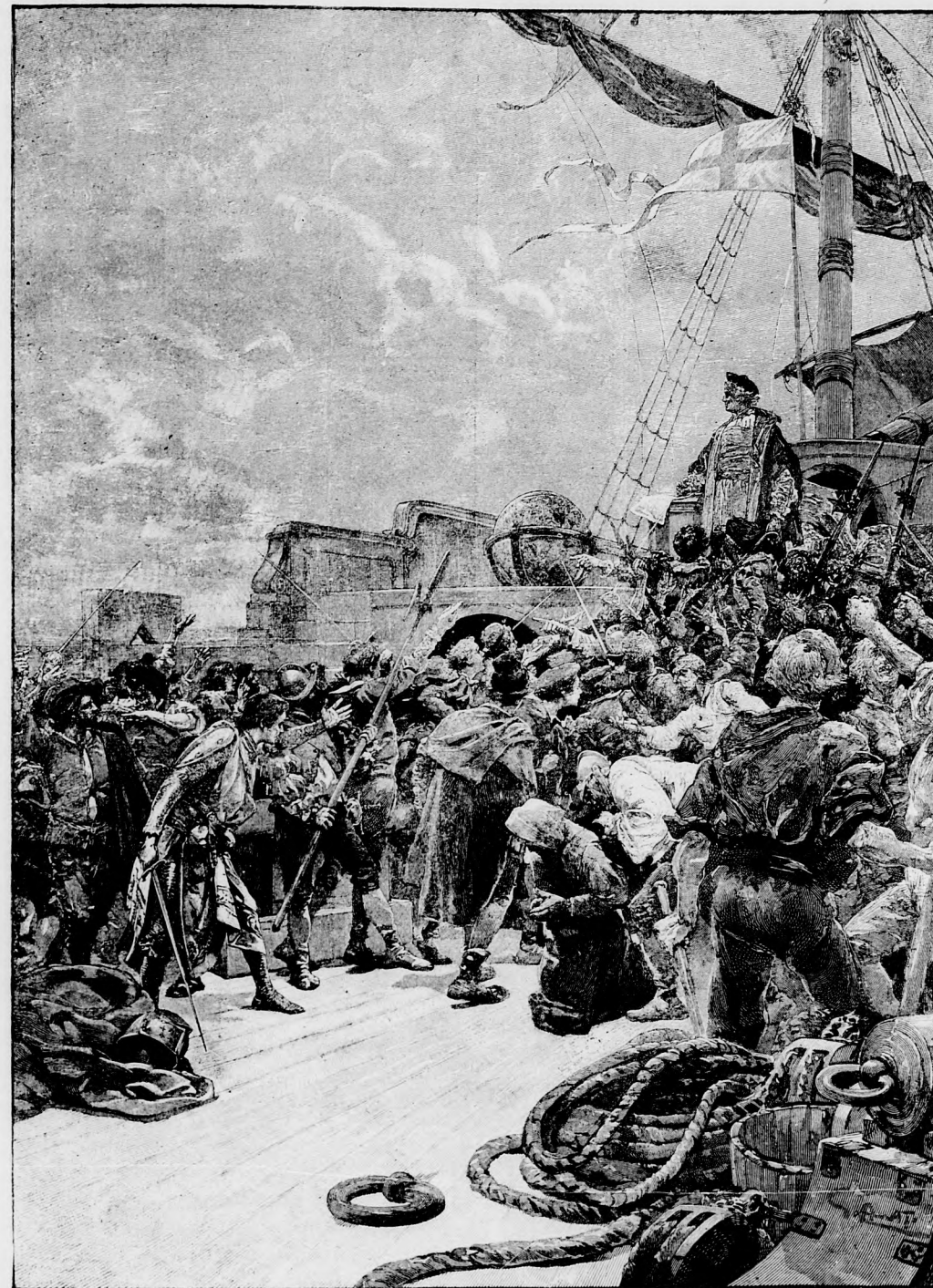
Hat év múlva Lászlót újra megkoronázzák s az 1440-iki koronázást semmisenk nyilvánítják. E tényben a *demokratikus elemnek* is nagy szerepe volt, mert már 1447-ben kimondották, hogy nem a főurak, hanem a köznemesség akaratától függ a nemzet suverenitása és a király jogos helyzete.

Érvényesül ez az álláspont a *Mátyás* választásában, mert az minden uralkodó családi tekintet nélkül történt s egyedül a nemzet sympathiája emelte a trónra.

Pedig Mátyásnak hatalmas vetélytársai voltak. Így *III. Frigyes*, német császár, kinek volt is pártja az országban s meg is koronáztatta magát 1459-ben, de az ország nagy többsége és törvényes akarata egy perczig sem tekintette magyar királynak.

IV. Kázmér lengyel király *V. Lászlónak* a nényjét, Erzsébetet, vevén nőül, szintén jogczimét akart formálni a magyar trónra. De a rendek ebbe bele nem egyeztek. Szilágyi Mihály szerint csak annyi joga van Kázmérnak a trónra, hogy annak a nényjét vette nőül, *kit senki sem siratott meg*.

A demokrácia győzelme, a korona tekintélyének megingatása s a nemzet szabad választási jogának legfényesebb nyilvánulása volt ez!

LÁZADÁS KOLUMBUS HAJÓJÁN.

Mátyás — mint tudjuk — Frigyesel 1462-ben szerződésre lépett, de mivel Frigyes nem tartotta be a szerződés föltételeit, többé nem is hivatkozhattak reá s minden érvényét elvesztette.

A Habsburg-dinasztia tehát ez alkalommal nem érvényesíthette befolyását.

Mátyás király halála után 1490-ben II. Ulászlót választották meg s mivel V. László testvérenek, Erzsébetnek a fia, jogos is volt az ő fellépése.

De másrészt az ország érdekei is az ő pártján állottak. Cseh-, Morvaország és Szilézia az övé volt s esetleg a lengyel koronára is számíthatott. Magyarország trónjára is emelve egy oly hatalmas államszövetség létesítését helyezé kilátásba, a mely után Nagy Lajos és Mátyás is törekedtek. A Habsburg-ház pedig Bécsét követelte volna vissza. Ennélfogva a legtöbb előnyt batározottan Ulászló ígérte.

Corvin Jánosnak lett volna legnagyobb joga a trónra, de mivel — bizonyára atyja politikáját követte volna — az arisztokrácia félt tőle s így korán eljártszotta tekintélyét a rendekkel szemben.

II. Ulászló megválasztásában is a nemzet szabad választási joga érvényesült.

Ulászló — mint tudjuk — a trónutódlást illetőleg 1491-ben I. Miksa német császárral Pozsonyban szerződést kötött. De e szerződés országos érvényű nem lehetett, mert az 1492-diki országgyűlésen nagy méltatlansággal visszautasították s Ulászló kénytelen volt több főurat megnyerni, hogy legalább privatim írják alá.

Az ország ekkor már két pártra volt szakadva: u. m. a *nemesi* (nemzeti) pártra és a német, idegen segítség után futkosó *főúri* pártra.

A nemzeti párt az 1505-diki rákosi országgyűlésen törvényt alkot és kimondja, hogy *idegen dinasztia*t nem fog trónra emelni. Volt is már jelölt Szapolyai János személyében s így most két ígérlet állott egymással szemben, u. m. a gyengébb, el nem fogadott 1492-diki s az erősebb, mert törvénybe ígattatott, 1505-diki.

Ulászló biztosítja fiának, *Lajosnak* a trónt s meg is koronáztatja. Anna leánya pedig Ferdinándhoz menvén nőül, összeköti a két dinasztia

A nemzet elismeri ugyan II. Lajost királyul, de I. Miksa német császár gyámsága ellen tiltakoznak s helyette egy főpapot és egy főurat kívánnak, továbbá, hogy a koronázási esküt — ha megnő — ismét leteszi. II. Lajos meg Ferdinándnak Mária nővérével lépett házassagra s atyja 1515-ben Bécsben Miksával titkos szerződést kötött, mely mind a két dinasztianak biztosította a

trónt. E szerződés ugyan nem volt törvényes, csak családi, de mégis nagy kihatása volt a jövő időkre nézve, mert Ausztria, Cseh- és Magyarország ekkor lépnek egymással szoros érintkezésbe.

Ezen időben egész Európában két politikai párt létezett. Az egyiknek élén V. Károly német császár, a másiknak pedig I. Ferencz francia király állott.

Hazánkban a mohácsi vész (1526) után szín-

KOLUMBUS HALÁLA.

tén két párt állott egymással szemben, u. m. a nemzeti vagy demokratikus és a német vagy arisztokratikus párt.*

A demokratikus párt úgyszólván nem is vett részt a mohácsi csatában s a szerencsétlen eredmény után csakhamar készen volt tervével. A szabad választás jogát hangoztatva Szapolyai Jánost választják meg s november 12-dikén meg is koronázzák. Az ország érdekeit szem előtt tartó másik párt azonban ezen idealistákkal szemben

* Mint már előbb is említettük.

Ferdinándot jelöli s V. Károlyhoz esatlakozik, mind a mellett az ország függetlenségét is fenntartani kívánván.

Szapolyai megkoronázása nagyon elhamarkodott volt. Némi tekintetben nem is volt törvényes a székesfehérvári országgyűlés, mert nem volt ott jelen az ország nádora s a herezegprimás helyett a legöregebb püspök: Podmaniczky István nyitrai egyházfő koronázta meg. Másrészt vezérik, *Verbőczy István* az 1505-diki rákosi végzést

nézve, vajjon magát a Habsburg-dinasztiát is beleértették-e az öröklésbe?

A fejlemények tényleg ezt mutatják. 1547-ben ugyanis kéri az öreg király *fiát*, hogy jelenjék meg az országban s kijelentik, hogy őt tekintik atyja utódjául.

A nemzet és a dinasztia között azonban lényeges ellentét mutatkozott az öröklésre vonatkozólag már Ferdinánd idejében. Ugyanis 1563-ban fiát, Miksát — lehetőleg a választási formák mellőzésével — királyul akarta Ferdinánd elismertetni, jöllehet ez időben nádora sem volt az országnak.

(Vége következik.)

KOLUMBUS KRISTÓF.

Ma-holnap ötszáz éve lesz annak, hogy Kolumbusz Kristóf, Amerika fölfedezője Valladolidban meghalt. A nagy emberek szomorú sorsa jutott neki is osztályrészül. De mennyivel megatöbb az ő élete a többi meg nem értett vagy később felfedezett nagy emberekénél, kiket ha legalább hazájuk nem becsült meg, úgy a külföld elismerése méltányolta munkásságukat.

1502 tavaszán indult el, öreg korában már, Cadix kikötőjéből s ez alkalommal Közép-Amerika partjait fedezte fel. Hondurásban talákozott az új világ művelt lakóival s még akkor is abban a hitben volt, hogy Indiában van s így nem is lepődött meg a civilizáció ez előrehaladott állapotán. 1504-ben ez utolsó útjáról visszatér, de már ekkor senki sem foglalkozik vele s Kolumbusz hamarosan elfeledik. Az 1492-dik év e világtörténeti alakját ellenségei már korábban mindenféle alaptalan vádakkal illették s igyekeztek híret-nevét tönkretenni. Különösen kedvezőtlen körülmény gyanánt hatott ez időben Vasco de Gama fellépése, ki a valódi Indiába vezető utat, Afrika megkerülésével, csakugyan meg is találta. Óriási értékű kincsekkel megrakva tért haza s a még nemrég ünnepeelt Kolumbusz teljesen háttérbe szorult Vasco de Gama ez indiai útja után.

Kolumbusz Vasco de Gama e sikere véghetetlenül bántotta. Bánkodott, hogy nem neki jutott az a nagy szerencse, hogy Indiának ezt a sokkal gazdagabb vidékét ő találhatta meg, mert arról, hogy ő Amerikát felfedezte, neki soha tudomása nem volt s abban a hitben halt meg, hogy India egy kis, ismeretlen részét találta meg. Kora is ebben a téves hitben volt s mivel a Vasco de Gama Indiája jóval fölöttébb állott minden tekintetben a Kolumbuszénak, úgy a kivándorlás is

hangoztatta, jöllehet a kor és a körülmények meghaladták és megdöntötték e követelményt.

Ez okból sokan Ferdinánd pártjához esatlakoztak s noha ő még nem is volt megkoronázva, mégis fenn tudta magát tartani, mert az ország vitális érdeke így követelte.

Szapolyai nem is nyer vele szemben semmit: végre is 1538-ban a nagyváradi békében *két királyság* keletkezik s Magyarország elválk Erdélytől.

I. Ferdinándot Pozsonyban választották meg: de e választáskor még nem nyilatkoztak arra

csakhamar megesappant s Kolumbust — elfelejtették. Elfelejtették úgyannyira, hogy midőn 1506 május 21-én igaz barátai, a derék franciskánusok körében meghalt, ezeken kívül egész Spanyolország nem emlékezett meg e világtörténeti nagyság letüntéről. Az akkori földrajzi írók, kik az újabb felfedezéseket ismertették, még 1508-ban is azt írják Kolumbus Kristófról, hogy a spanyol udvarban tartózkodik s ott él. Csak 1540 táján veszik észre a nagy veszteséget: ugyanis ekkoriban lett nyilvánvalóvá Amerika nagy jelentősége, annak rendkívüli hatása az európai államokra. Most aztán hozzá kezdenek az életrajzi adatok gyűjtéséhez, de mivel ez már igen későn történt, így nem is csodálható az, hogy mennyire legendai alak lett Kolumbusból.

Legnevezetesebb s a legérdekesebb első útja volt. Fejedelmi mecénása Izabella, kasztíliai királynő volt, ki eleinte a túlságosan sokat követelő Kolumbuszal nem akart tárgyalni, de midőn látta, hogy ez szándékától nem áll el, a már Franciaországba induló felfedezőt futárral visszahívatta és 1492 április 17-én aláírta az egyezményt.

Kolumbus május havában Palosba megy, hol megteszi előkészületeit nagy — indiai útjára. Három kis hajó 120 emberrel állott rendelkezésére és 1,140.000 mardvedi (14,592 forint), melyből az egész expedíció költségeit fedezte.

Augusztus 3-dikán indul el Palosból s hat heti tengeri út után elérkezik október 12-dikén az újvilágba, a Guanahami szigethez. A hajó legénysége már a negyedik héten igen nyugtalan volt s annál jobban félt, minél messzebbre jutottak s a Kolumbus-legenda említést is tesz egy lázadásról. A hosszú, ismeretlen vidékeken utazó míveletlen tömeg kétségbeesett s nem akarta a bátor utast követni, ki a legnagyobb áldozatok árán is kész volt az ismeretlen «India»-ba eljutni. A legenda szerint a matrózok az ábrándos, rajongó kapitányt már meg akarták gyilkolni, mivel nem engedte meg a visszatérést s csak a véletlen mentette meg: a várva-várt föld megpillantása.

Kolumbus naplója ilyenféle ellenszegülésről nem tesz említést, de mind a mellett jónak látta a felfedező a naponként megtett útát kicsinyítve bevezetni, hogy legénysége meg ne ijedjen a nagy távolságtól.

A mint Kolumbus birtokába vette a szigetet, kíséretével mindjárt hűségi esküt tétetett s bejárta az odasereglett benszülöttek útmutatása

mellett a mai Haiti és Kuba szigeteket, kincsekkel megrakodva indult vissza 1493 január 4-dikén Spanyolország és az egész világ csodálata között.

Ez időtől fogva hanyatlak szerencséje. Vezető hajója, a «Santa Maria» elsüllyedt, második útja nagy csalódásokat okozott neki s 1500-ban pedig mint alkirályt meglánczolva hozták haza Bovadilla Ferenc vizsgálóbíró ítélete alapján.

Mindenkitől elfeledve fejezte be a küzdelemmel, dicsőséggel teli életpályát, mely minden kornak, minden nemzetnek legfényesebb példái között foglal helyet.

A CZETVADÁSZOK.

Irta Verne Gyula. Fordította Zigány Árpád. I

I.

A megkészt elutazás.

— Nos, Bourcart kapitány, hát nem ma indulunk? . . .

— Nem, Brunel úr: sőt attól félek, hogy holnap sem indulunk, s úgy lehet, hogy még egy hét múlva is itt rostokolunk.

— Ej, ej! Ez már csakugyan kellemetlen.

— Bizony az! — bölintott rá Bourcart kapitány boszusan. — A *Saint-Enoch* már a múlt hó végén indulnia kellett volna, hogy idején ott lehessen a déli tengereken . . . Már most bizonyos, hogy az angolok és a jingók legyőznek bennünket! . . . Elvadásszák orrunk elől a legsebbe czethalakat!

— Hát még mindig nem találta meg azt a két embert, a ki nélkül nem indulhat el?

— Még mindig nem, kedves Brunel úr . . . Az egyiket ugyan nem igen bánám, s el is indulnék nélküle, ha a törvény rám nem kényszerítené . . .

— Ez az egyik . . . bizonyára nem a kádár? — kérdezte Brunel nevetve.

— Nem, nem! . . . persze, hogy nem a kádár! — felelte Bourcart kapitány élénken. — Kádár nélkül ép úgy nem lehetek el, mint kormány, vagy delejtű nélkül, mert kétezer hordóm fekszik a hajó-fenekben . . .

— Hát embere hány van?

— Harminczketten volnánk, ha teljes lenne a létszám . . . De mondom: hiányzik a kádár, meg az orvos . . . Ámbár az orvost szívesen elengedném, ha a törvény nem követelné.

— De ugyan, kapitány! — kiáltott föl Brunel úr: — hát neki merne vágni a tengernek orvos nélkül?

— Orvos nélkül neki, — felelte Bourcart kapitány komoly meggyőződéssel: — de kádár nélkül nem.

— Ez igazán furesa! — szólt Brunel, a fejét csóválva.

— Pedig könnyen érthető! . . . Mert a hordó-

kon mindig akad valami igazítani, javítani való . . . míg az emberek, ha kár esik is bennük, hamarosan meggyógyúlnak, uram . . .

— Orvos nélkül? — kételkedett Brunel.

— Ugy van! — erősítette Bourcart kapitány komolyan: — sőt orvos nélkül még hamarabb, mint amúgy . . .

— De ha a törvény megkívánja, hogy orvos is legyen a hajón!

— Persze, hogy megkívánja! — dörmögött

Bourcart kapitány, és boszúsán vállalt vont. — És épen ez az oka, hogy a *Saint-Enoch* még mindig itt vesztegel, noha már ott kelene járnia valahol a Saint-Vincent-fok körül!

Ez a párbeszéd Bourcartkapitány és Brunel úr közt folyt le a havrei kikötő rakodópartján, délelőtt tizenegy óra tájban.

A két férfi régi jó ismerős volt.

Bourcart kapitány, java korbéli, vagy ötven éves ember, a három árboezos *Saint-Enoch* parancsnoka volt. Gyerek-kora óta folyton a tengeren élt, végig próbálta a hajómesterség keserves iskoláját, s a hajós-suhancz nyomorúságától kezdve fokokint emelkedett egyre följebb, míg végre most, már vagy tíz

év óta, nem csak kapitánya, hanem résztulajdonosa is volt a *Saint-Enoch* nevű czetvadász-hajónak. Kitünő, bátor tengerész volt, a kit tisztjei és legénysége rajongón szerettek; mert a mily elszánt és hajthatatlan volt szándékai megvalósításában, ép oly emberségesen, mondhatni udvariasan bánt a legutolsó hajós-inassal is.

Barátja, a kivel épen beszélgetett, Brunel úr volt, régi ismerőse, a kivel hajdan együtt vitorláztak a tengereken; de Brunel urat már megviselték a viharok, a melyek elől biztos kikötőbe vonult, — azaz, révkalauz lett a havrei kikötőben.

Most mind a ketten tovább sétáltak a rakodóparton a világító torony felé, s e közben Bourcart kapitány irigyen, sóvárogva nézte azt a néhány vitorlás hajót, mely a kedvező széllel és tengerapálylással lassan kifelé tartott a kikötőből.

— Ezeknek jó dolguk van! — mondta sóhajtván. — Miért is kell épen nekem itt lebzselnem tétlenül!

— Türelem, türelem! — csitíttgatta őt Brunel úr. — Hisz a hajója rendben van, s ha megtalálta azt a két embert, a kire még szüksége van, akár rögtön is indulhat!

— Igen . . . ha megtaláltam! . . . De épen az a baj, hogy nem találtam meg, s ki tudja, hogy megtalálom-e hamarjában?

— Hát Sinoquet, a régi hajóorvosa, nem lett jobban?

— Nem ám! Minden esontja úgy tele van csúzzal és köszvénynyel, hogy mozdulni se tud.

— Úgy látszik, a kődös, hideg tengeri levegő megártott neki.

— Dehogy az, dehogy az! — békélenkedett Bourcart kapitány. — Csak hát Sinoquet orvos nem tengerésznek való. A *Saint-Enochon* nincs köd, nincs hideg, nincs nedvesség . . . jele, hogy én már

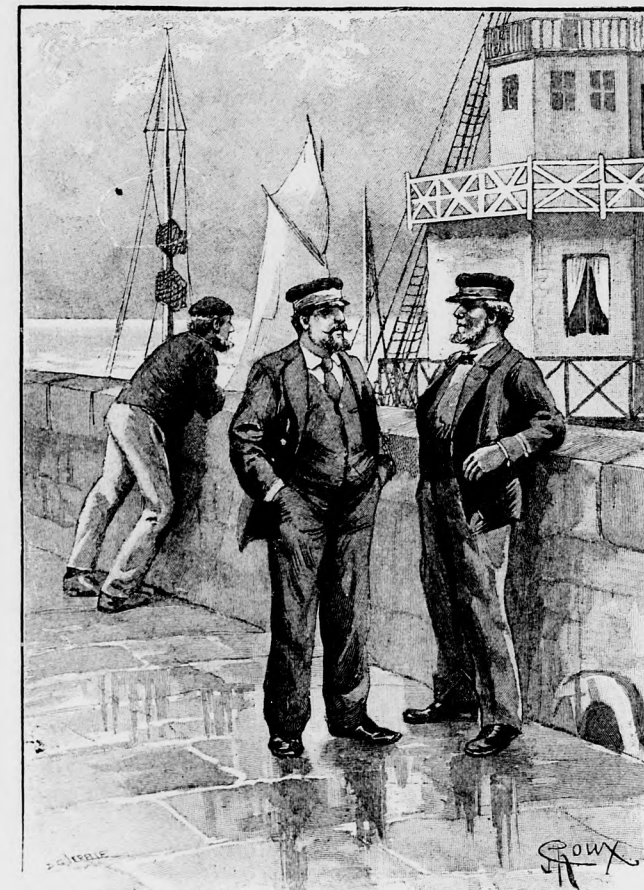
húsz év óta folyton rajta lakom, s még sohasem volt semmiféle bajom se, legkevésbé pedig csúzzom, vagy köszvényem.

— Hát a kádár, Brulard apó? — kérdezte Brunel úr: — mi baja neki, hogy nem mehet önnel?

— Tudom is én! — viszonzá Bourcart kapitány boszusan. — Megbénult a bal karja, s azt mondja, hogy a lábait sem bírja mozdítani: az ízületei, csuklói mind megmerevedtek.

Brunel úr fölkaczagott.

— Hahaha! S ön még azt mondja, hogy a *Saint Enochon* nem lehet esúzt, meg köszvény

A HAVREI KIKÖTŐ PARTJÁN BESZÉLGETTEK.

kapni? . . . Hisz az orvosa is, kádárja is ebben a nyavalyában sínylődik!

Mielőtt Bourcart kapitány tiltakozhatott volna e sértő föltevés ellen, valaki, a ki mögötte jött, a nevén szólította.

— Ah, ön az, Heurtaux? — szólott megfordulva, s kezet fogott második kapitányával, a ki a hajóról jött utána. — Mi jó szél hozta önt erre?

— Lehet, hogy jó szél, kapitány, — felelte Heurtaux: — mert egy idegen kereste önt a hajón . . .

— Kádár? . . . vagy orvos? — vágott közbe Bourcart hirtelen.

— Nem tudom, kapitány . . . De bizonyos, hogy nagyon sürgős és fontos beszédje lett volna, mert igen sajnálta, hogy nem találta önt a hajón.

— Idős ember?

— Nem . . . még egész fiatal, s azt mondta, hogy nem sokára visszajön . . . Én meg elindultam ön után . . .

— Nagyon derék, Heurtaux . . . akkor mindjárt megyek is . . . Bocsásson meg, Brunel úr, hogy el kell válnunk . . .

— Csak menjen, kedves kapitány, — felelte a révkalauz: — azt sejttem, hogy ez a látogatás kirántja önt a hinárból.

— Csak félig, kedves Brunel: s akkor is csak úgy, ha ez az idegen orvos, vagy kádár!

A két kapitány elbucszott a révkalauztól, és visszament a hajóra. Bourcart kapitány lement szobájába, mely a hajó farában volt, úgy hogy ajtaja a kormány felé, ablakai pedig a hajó orra felé nyíltak. Ott leült, újságot vett a kezébe, de nem tudott olvasni, oly türelmetlenül és izgatottan várta vendégét.

Tíz percz se telt el, mikor levezették hozzá az ismeretlen látogatót. Huszonhat-huszonhét éves, erőteljes, intelligens arcú fiatalember volt; külseje szerint kádár semmi esetre sem lehetett, — de orvos, az igen.

Miután kölcsönösen köszöntötték egymást, a fiatalember így szólott:

— Megtudtam a börzén, hogy a *Saint-Enoch* nem kelhet útra, mert eddigi hajó-orvosa megbetegedett . . .

— Fájdalom, uram! — sóhajtott Bourcart kapitány.

— Az én nevem Filhiol, uram, — folytatta a fiatal ember. — Én Filhiol orvos vagyok, s azért jöttem, hogy megkínáljam önt szolgálataimmal, ha még nem talált helyettest Sinoquet orvosnak.

Bourcart kapitány élesen megnézte a fiatal orvost, kinek nyílt arca legott megtetszett neki. Megtudta, hogy Filhiol roueni iparos-család gyermeke, a ki, mielőtt a nagy tengerjáró postagözösökre szegődnek el, a *Saint-Enoch* czetvádsz-hajón szeretné megszokni a tengert, s azért választja ezt a hajót, mert mindjárt kezdetben át akar esni a legnehezebb megpróbáltatásokon.

A kapitánynak tetszett ez a határozott, őszinte beszéd, a melyre ő is ép oly határozottan és őszintén felelt:

— Igazán kapóra jött ön, uram; ha megenyegedi, tudakozódni fogok ön felől, s ha jó véleményeket kapok, a miben nem kételkedem, akkor akár mindjárt holnap a hajóra jöhet. Meglátja, hogy nem lesz oka megbánnia elhatározását . . .

— Oh, ezt már tudom, — viszonzá az orvos mosolyogva: — mert mielőtt ide jöttem, már tudakozódtam ön felől . . .

— Nagyon helyesen tette, fiatal barátom! — szólott a kapitány. — Így hát, ha csakugyan összekerülünk, kölcsönösen tudni fogjuk, hogy kivel lesz dolgunk . . . Hanem, — tette hozzá firkészve: — utazott-e már ön a tengeren?

— Keveset, kapitány . . . Néhányszor átkeltem a La Manche-csatornán . . . De ezek mind rövid utak voltak.

— S a tengeri betegség? . . .

— Sohase háborgatott . . . Sőt azt hiszem, meg se fogom kapni.

— Ez már derék! . . . Hanem, — folytatta Bourcart kapitány habozva, — a mi életünk nagyon sanyarú, tele fáradtsággal, örökös veszedelemmel . . . kezdetnek fölötte igen keserves és visszariasztó . . .

— Épen azért választottam ezt a kezdetet.

— És ráadásul a mi útjaink néha nagyon bizonytalanok és hosszúak . . . Megeshetik, hogy két-három évig is távol leszünk innen, s ki tudja, mikor térhetünk haza?

— A mikor, akkor, kapitány, — felelte a fiatal orvos: — a fő az, hogy a *Saint-Enoch* visszahozza mind azokat, a kiket elvitt.

Ez a nyílt, bátor felelet annyira megtetszett Bourcart kapitánynak, hogy rögtön melegen megszoritotta a fiatal orvos kezét.

— Uram, — mondta élénken, — most már hiszem, hogy ön velünk jön és igaz szívből örülök ezen.

— A viszontlátásra tehát holnap, — felelte Filhiol orvos fölállva. — Az indulásra nézve pedig . . .

— Oh, akár mindjárt holnap indulhatnánk, — felelte a kapitány, s ha a kádáromnak is találhatnék helyettest . . .

— Tehát nincs kádárja? — kérdezte az orvos elgondolkozva.

— Nincs . . . mert szegény Brulard apó olyan köszvényes lett, hogy mozdulni se tud . . . De nem a *Saint-Enoch*o kapta ám ezt a bajt! — tette hozzá élénken a kapitány.

— Azt hiszem, uram, — felelte az orvos, — hogy talán kádárt is ajánlhatnék önnek . . .

— Igazán? — kiáltott föl Bourcart kapitány örömmel.

S már-már áradozva akarta megköszönni ennek a gondviselészerű fiatal embernek, hogy egy esapásra így kirántja minden bajából: de az öröme legott semmivé lett, mikor Filhiol orvos így szólott:

— Hogy nem jutott önnek eszébe Cabidoulin mester? . . .

(Folytatása következik.)

KÉT DIÁK LEVELEZÉSE.

Kedves Imrém,

Április 4.

úgy gondolok vissza a tizenkét napra, mint valami szép álmra. Mikor sürgönyödet, mely hirül hozta, hogy szeretettel vártok engem, megmutattam a papának, ő így szólott:

— Vajjon nem leszel-e barátodnak a terhére?

— Papa, te nem ismered Imrééket, — válaszoltam neki.

Aztán, a mikor megérkeztem a déli gyorsvonattal s megláttalak téged a perronon, szerettem volna az ablakon kiugrani, hogy megöleljelek. Kicsiny szobád a hófehérre meszelt falakkal, a sürolt padlóval egészen megigézett. A falon Deák Ferencznek, Arany Jánosnak, Petőfinek a képe. A rámákat mind te csináltad hozzá, az aláírások is téled valók. Micsoda szép, gondos irás! . . . Aztán a mamád, a ki nem akarta engedni, hogy a kezét megcsókoljam, a ki engem folyton Aladár úrfinak akart szólítani, a ki azt a puha ágat vetette nekem, friss vizet hozott a virágos pohárkában este, hogyha éjjel feltalálok ébredni, ibasam. Az ágyam elé esikos pokróczot tett, hogy meg ne hűljek, míg a czipőt beadja . . . Csak most jut eszembe megkérdezni téled, hogy ki takarította meg a czipőmet, mert én eselédet nálatok nem láttam? . . .

Imrém, . . . Imrém! . . . Ha én azt megtudom, hogy talán te voltál, . . . vagy az édes mamád volt — megöl a szégyen! . . .

A szívetek jósága volt a házi gazdám s első percztől kezdve úgy éreztem magamat nálatok, mintha örökké köztetek lettem volna. A mosdótál is egészen új volt. Bizonyosan akkor vettétek, mikor én megírtam, hogy jövök. Én ezt kitalálom s minél többször gondolok az elmúlt tizenkét nap apró eseményeire, mindinkább belátom, hogy a mi fényes, úri hazunk a ti kétszobás lakásotokhoz képest — nagyon szánalmas.

Hogy kérte az édes mamád tőlem az engedelmet, hogy olyan finom húslevest nem főzhet, mint a milyen itt Pesten van. A jó kövér vágómarhát mind ide hozzák az uraknak . . . Igaz, de a jó étvágy ott van nálatok. Fogalmam sem volt olyan kávéról, mint a milyent nálatok ittam. Hát még a piritott kenyér, a krumpilis kenyér! A dűczot — így hívják úgy-e? — mindig nekem szelte le, mert azt találtam mondani, hogy nagyon szeretem.

Milyen áldott lélek ő s mennyire megáldotta az Isten, hogy téged rendelt a fiának!

Emlékszel, hogy megeredtek a könnyei, mikor meséltem neki husvét napján az én mamámról . . . aztán megölelt és megcsókolt. Most is hallom a husvét harangok zúgását . . . az ablakon besütött a nap, a virágok levelei bontakoztak s a te mamád azt mondotta:

— A jó Isten kibontja a virágok leveleit, megvigasztalja a legkisebb férget is.

Gazsi eredeti fiú. Én természetesen egészen másképen gondoltam el, a minthogy ő a lipótvárosi bazilikát egész városrésznek tartja. Leginkább az tetszett nekem, hogy téged olyan eszeveszettül szeret. Meg vagyok győződve, hogy ki-ontaná annak a vérét, a ki téged bántani merne. Milyen gyanakodva nézett reám eleinte s mennyire meg volt lepve, mikor felszólítottam őt, hogy tegeződjünk. Billiárdozni azonban gyengén tud, mert bűnbánva kell bevallanom, hogy míg te egy délután a discipulusodat, azt a kis vitorlafülűt nyaggattad, én Gazsit elvittem a gólya-utczai kávéházba. Kiváncsi voltam, hogy milyen egy kisvárosi kávéház. Gazsi egy kicsit mentegetőzött, de azután ráállott. Az ablakhoz ülni nem mert, de egy kis karambolra vállalkozott. Én megvertem s aztán nyomban távoztunk. Szóval a csábító én voltam. Gazsi különben a matematikából körülbelül annyit tud, mint én. Hogy belébonyolódott a csonka kúpba, emlékszel? . . . A többi fiúk is tetszenek nekem. A te kis kompániád jól fegyelmezett kis tábor. Megjelennek a kítűzött időben az osztályban, hanem a tantermetek nyomorult kis fészek. Ha látnátok a mi gimnáziumi palotánkat, a szemetek és szájatok távta maradna. Hanem azért a ti kicsiny osztályotokban is van tábla s ezen a táblán te hét lelkes diáknak magyarázgtattad a matematikát és fizikát. A hét között ott voltam én is . . .

Reggel pedig egyszerre keltünk fel. Hiába, olyan gyorsan öltözködni nem tudok, mint te. Az édes anyád azonban a fölkelés tekintetében mindkettőnket lefőzött. Az asztal már megvolt terítve, várt a jó édes kávé — aztán kezdődött a tanulás. Most már te is meggyőződhetél arról, hogy bármilyen buta vagyok is a sintaxisban, egyet-mást mégis le tudok fordítani. A türelmed egyszerűen mesés, édes barátom, . . . soha fogalmam ekkora türelemről nem volt.

Én már azon a ponton voltam akkor, mikor Gazsi a czélhatározó mellékmondatot negyedszeri magyarázatra sem tudta jól megérteni.

hogyan megfogom és jól megverem. Te pedig ötöd-ször is elmagyaráztad neki s ráadásul három példát nyomban lefordítottál vele latinra.

— Nem lennék pap, ha mindjárt esztergomi hercegprimássá tennének is!... Ezt mondta Gazsi, minekutána vége volt — szerinte az állat-kinzásnak.

Mindez eszembe jut nekem... És még sok egyéb. Mikor elbúcsúztunk, nem igen tudtam megköszönni édes anyádnak a jóságát, a sok fáradozását. Kérlek, menj hozzá és csókold meg helyettem a kezét s mondd meg neki, hogy Aladár soha életében nem lesz olyan boldog, mint nálatok volt. Mondd meg neki, hogy a papám is tiszteletteljes üdvözlését küldi.

Imre, ha a papám levelét megkapjátok, ... kérlek szépen, ne küldjétek vissza!

Köszönök mindent!... Maradok a síríg hű és lekötözött

barátod
Aladár.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Márczius 15-dike a középiskolákban.

A kecskeméti róm. kath. főgimnázium önképző-köre márcz. 15-én iskolai ünnepélyt rendezett a tornacsarnokban, melynek műsora a következő volt: Hymnus, énekelte a vegyeskar. Nemzeti dal, szavalta Kirkovich Béla VII. o. t. Ünnepi beszéd Nagy Lajos VII. o. t.-től. Felolvasás. Károlyi Gábor VIII. o. t. Lavotta magyar hallgató (zenekar). Márczius 15-én Eszenyi Páltól, előadták: S. Kovács László, Gömörly Sándor, Dékány Antal, Muth István I. o. t. Lányi E. Petőfi csatadala. Előadta a vegyes- és zenekar.

A besztercebányai ifjúsági önképző-kör folyó évi márczius 15-én ünnepélyt tartott a következő műsorral: Megnyitó beszéd, tartotta: Vissnyovszky R. VIII. o. t. Márczius 15., írta Jakab Ödön, szavalta Lázár P. VII. o. t. Nemzeti dal, éneklé az ifjúsági énekkar zenekísérettel. Alkalmi felolvasás, tartá Pollacsik L. VII. o. t. Előre, Tóth K.-tól, szavalta Szpevák I. VIII. o. t. Záróbeszéd, tartja Dvorszky L. VIII. o. t.

A trencséni róm. kath. főgimnázium Vörösmarty-köre márczius 15-dikén az intézet dísztermében hazafias ünnepélyt rendezett, a melyen az ünnepi beszédet Marsovszky Jenő, önképzőkori elnök tartotta meg.

A szegedi áll. főgimnázium «Eötvös József» önképző-köre 1848 márcz. 15-dike emlékére fényes ünnepélyt rendezett. A főbb pontjai ezek voltak: Abrányi: Emlék-kötemény, szavalta: Selcznik Károly VII. o. t. Eötvös: Vár és kunyhó, szavalta Lunova Jenő VII. o. t. Petőfi: Talpra magyar, szavalta Holub József VII. o. t. Talpra magyar, énekelte az énekkar. Petőfi: Erdélyben, szavalta Wendl István VII. o. t. A «Szigetvári vértanúk» I. felv. IX. jelenete.

A szegedi áll. főreáliskola Eötvös-önképző-körének 1902 márczius 15-dikén rendezett ünnepélyén az ünnepi beszédet Ternesz András VIII. o. t. mondotta el. Az ünnepély minden pontját az ifjúság töltötte ki.

A sátoralja-ujhelyi r. k. főgimnázium szépen megünnepelte a nagy nap évfordulóját. A zenekar a «Honvéd induló»-val kezdte meg az ünnepélyt, mely után Gombos B. VII. o. t. alkalmi beszédet mondott, Somogyi Berti V. o. t. és Burger Jenő VIII. o. t. szavaltak, majd a zenekar játszott és Péchy VII. o. t. szavalta el a «Talpra magyar»-t. Végül Ambrusztér Sándor k. r. tanár úr egy remek beszédben emlékezett meg a nagy idők férfairól.

A csurgói ev. ref. főgimnázium ifjúsága nagy lelkesedéssel ülte meg márczius 15-dikét. A «Csokonai» önképzőkör ez alkalommal díszgyűlést tartott. Ezen Kalocsay E. VIII. o. t. tartott szép emlékbeszédet. Utána Szeremley Császár Loránd szavalta el nagy hatással a «Talpra magyar»-t, mire a zenekar rázen-dítette a «Kossuth-induló»-t. Majd Halka Sándor VIII. o. t. felolvasásban foglalkozott a nap eseményeivel és jelentőségével.

A pozsonyi kir. kath. főgimnázium önképzőköre f. hó 15-dikét szintén megünnepelte. Beszélt Fischer titkár. Szavaltak Andrassy, Parák VII. o. t. és Terebessy VI. o. t.

A törökszentmiklósi polgári fiúiskola ifjúsága 1848 márczius 15-dikének emlékére ünnepélyt rendezett a következő műsorral: Megnyitó beszéd, tartotta Csikos József VI. o. t. Ünnepi beszéd, elmondotta Kronstein Gábor V. o. t. Nemzeti dal, Petőfi Sándortól, szavalta Pintezér József V. o. t. Márczius 15-dikén, előadta Lukács József V. o. t.

A temesvári róm. kath. főgimnázium is méltón ünnepelte meg a márcziusi napok emlékét. A nagy műsort énekszámok és márczius 15-dikét méltó beszédek képezték.

A munkácsi áll. főgimnázium önképzőköre márczius 15-dikén hazafias ünnepélyt rendezett fényes közönség jelenlétében a következő műsorral: Schönfeld I. VIII. o. t. szabad előadásban méltatta a nagy nap jelentőségét. Jamniczky E. VIII. o. t. felolvasást tartott. Szavaltokat Pintér I. VII. és Bertalan L. VI. o. t. tartottak. Pápay G. VII. o. t. Széll O. VIII. o. t. zongorakísérete mellett adta elő «A vén cigány» cz. melodramát. Végül a zene- és énekkar töltötték ki a műsor többi pontjait.

A szegedi felső kereskedelmi iskola «Baross» köre sikerült ünnepélyt rendezett a nagy nap évfordulója alkalmából. A műsoron szavaltatok, ének- és zene-számok szerepeltek.

A szolnoki m. kir. áll. főgimnázium Verseghy önképzőköre a márcziusi napok emlékére díszgyűlést rendezett az intézett rajztermében. A szavaltatok közül kiváltak Leitner József, Herczeg Albert és Vértes Gusztáv VIII. o. tanulók szavaltatai. Az ünnepélyen nagy számú közönség vett részt.

A budapesti VI. ker. felső keresk. iskola tan. ifjúsága szeretett igazgatója, Lengyel Sándor név-ünnepe alkalmából a Vigadó nagytermében matinéét rendezett Sebestyén Aladár elnök vezetése alatt. A matinéé igen fényesen sikerült.

A szegedi gyorsíróverseny. Országos gyorsíró-verseny volt az ünnepek alatt Szegeden, abból az alkalomból, hogy a városi főgimnázium gyorsíróköre fennállásának negyedszázados jubileumát ülte. A versenyre mintegy háromszáz gyorsíró érkezett az ország minden részéből és a külföldről is. Déllelőtt volt az ünnep a városház nagy termében, délután pedig a versenyírás. Az ünnepen Cserép Sándor főgimnáziumi igazgató elnökölt. A főgimnáziumi zenekar megnyitója után Cserép Sándor beszédet mondott és üdvözölte a vendégeket. Vikár Béla Gyorsírók ün-

nepe ezimmel odát szavalt. Perhács Béla VIII. gimnáziumi tanuló, a gyorsírókör ifjúsági elnöke fölolvasta a gyorsírókör huszonöt éves történetét. Fabró Henrik dr. arról értekezett, hogy a gyorsírásnak milyen hatása van a magyar közművelődésre. Kállay Emil hírlapíró a gyorsírás Szegeden ezimmel tartott felolvasást. Czigány János jászberényi polgármester a gyorsírás hasznáról értekezett. Ezután Jakab Lajosnak, a szegedi gyorsírókör elnökének Szibiakies György üdvözlő beszéd kíséretében aranytollat adott át. Következett a szabatos levelező- és vitaírás szte-nogrammm pályázati eredményének kihirdetése; bead-tak összesen 468 pályamunkát, a melyek közül a levelezőírásnál az I. díjat Klein Gyula szegedi fő-gimnáziumi tanuló, a II. díjat Székely Dezső pápai főgimnáziumi tanuló, a III. díjat Gaál Samu debre-czeni főreáliskolai tanuló, a IV. díjat Stiassny Béla budapesti főreáliskolai tanuló nyerte el; a vitaírás pályázatán az első díjat Szrnka Mihály szarvasi fő-gimnáziumi tanuló, a másodikat Tauszig Eleonóra hivatalnoknő (Budapest), a harmadikat Vajda Ármán magánhivatalnok (Budapest), a negyediket Perhács Béla szegedi főgimnáziumi tanuló kapta, míg a szép-ségdíjat Németh Gyula soproni theológus pályamun-kájának ítelték oda. Jakab Lajos befejező beszédével az ünnep délből véget ért. Délután pontban két óra-kor rendkívüli érdeklődés közepette megkezdődött az Országos Magyar Gyorsíró-Egyesület 48. (tavaszi) írásversenye, kapcsolatban az ez alkalommal először tartott rendkívüli, perczenkint 270—300 szótagos versenyen, a melyen több országgyűlési gyorsíró is résztvett. Este 9 órakor a Kass-vigadóban a vendégek tiszteletére bankett volt.

Önképzőkori tudósítás. A kecskeméti róm. kath. főgimnázium önképzőköre 1902 márczius 16-dikán tartott IX. rendes gyűlésének műsora: Ziprisz Aladár VII. o. t. szavalta «Gedővár asszonya», Kiss József-től. Nagy Lajos VII. o. t. fölolvastott egy részletet «Nándorfehérvár» cz. kis eposzából. Babos Dezső VIII. o. t. bírálta a dolgozatot. Polónyi Jenő V. o. t. előadta «Az ideges ember»-t Gabányitól. — A kassai kath. főgimnázium «Bajza» köre múlt hó 8-dikán rendes gyűlést tartott. Javornitzky Jenő elfogadta a «Madarakról» című értekezést, majd Szerényi művét. Ezután a «Talpra magyar» próbaszavaltata volt, mely-ben a győztes Perényi Ede VI. o. t. lett.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

Bokréta. Öt fiatal versíró összeállott, s kiadta egy kötetben a költeményei javát. Csupa lelkes, debreczeni fiuk: Baja Mihály, Gulyás József, Gyökössy Endre, Madai Gyula és Oláh Gábor. Lapunk olvasói az öt közül leggyakrabban Oláh Gábor névével találkozhat-tak lapunk hasábjain. Közöltünk Baja Mihálytól is egy kedves családi költeményt. Mind az öt fiatal költő eszme-köre egy mederben mozog, s csak hangul-at dolgában különböznek egymástól. Baja Mihály lírai természet. Sok őszinteség és egyszerűség van benne. Egy-egy dala meghat; nem okoskodik sokat, s ezt jól teszi. Gulyás, Gyökössy és Madai szeretik az elmékedést, de ennek az elmékedésnek elég gyökere még nincsen. Hiányzik a megállapodott világnézet, emberismeret. Legtöbb tehetség van Oláh Gáborban, kit erős magyar lélek tüzel, s inkább az elbeszélő műfajt szereti. Igen csinos formaértéke van. Lapunk mai számában mutatónál közlünk Baja Mihálytól és

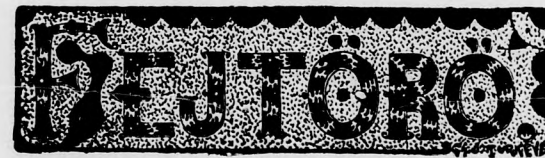
Oláh Gábertól egy-egy költeményt. A kötet Debre-czenben jelent meg. Ara füzve 2 kor.

Az utcák és terek betűrendes névjegyzéke című füzetet adott ki a «Budapesti Székesfővárosi Képes Utmutató» mellékletképpen. A füzet ára 40 fillér.

VEGYESEK.

A tótálaj tisztántartása. Knauthe foglalkozik ezzel a kérdéssel a «Fischerai Zeitung» február 25-diki számában s a mint mondja, eddig úgy a tudománys mint a gyakorlati alapon álló szakemberek az élősdiéktől s más apró halellenségektől meglepett tő tisztítására a tófenék szárazon tartása mellett annak oltatlan mészzel vagy mésztéjjel történő meghintését javasolták mint a legbiztosabban célhoz vezető módszert. Való igaz, mondja, hogy a mészzel való meghintés a legtöbb esetben célhoz vezet, alkal-mas minden ott élő állati szervezet elpusztítására. Vele azonban a múlt nyáron megtörtént, hogy egy gyűlevész vízekből képződött kis tavat lehető nagy mennyiségű mésztéjjel akarván megtisztítani, abból még a tuskák pikó sem pusztult ki. Hasonló panaszokat másoktól is hallott, a kiknek tavaiban minden meszezés dacára is vígan éltek tovább a halpiócák s támadtak különféle halbetegségek. Kísérletei alap-ján rájött, hogy a mésztéjnek valami kálisó (kalnit, carnallit stb.) oldattal való keverése az, a mely a tó megtisztítására a leggyorsabban és legbiztosabban célhoz vezet. Ha 40%-os klórkálium oldatból 15—20%-ot adnak a mésztéjhez, az rendkívüli jó hatású, tisztító keverék. Utóhatásában ugyanis a kálisó nagyban elősegíti a tó növényzetének s állatvilágának dús fejlődését.

A hosszú bajuszú zöld szöcskék, mint rovarpusztítók. Egy természetbúvár a következő érdekes megfigyelést teszi közé a «Természet» című állattani folyóiratban: A Locusták, vagyis a nagy, hosszú-bajuszú zöld szöcskék, úgy mint számos más Locustida, nagy rovargyilkosok. A múlt nyáron egy kertben nekem olyan pöszméte-ültetvényt mutattak, melyet egészen elleptek és félig le is kopasztottak már a pöszméte-levéldarázs (Nematus ventricosus) fekete bibircses, zöld hernyói. Közélszól nézve még mást is láttam. Volt ott vagy 30 félig megnőtt álcája a Locustia viridissima-nak és egy részük jóízűen falato-zott a pöszméte-hernyókból. Egyszer meg bogáncso-kon láttam őket hasonló munkában, csak hogy itt levéltetveket ettek. Különben a Locustidák közt a kannibálság is uralkodik, legalább akkor, ha fogságba kerülnek.

Jelige: Fejtörő az elme sportja.

Számítási kérdés:

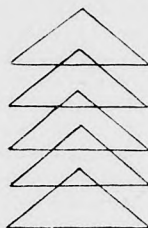
Egy társaságot megkérdeztek, hogy hányan van-nak, erre azt felelték: Ha két és félszer annyian vol-nánk, mint a mennyien vagyunk, akkor huszan len-nénk. Hány tagból állott a társaság? (Pick Imre.)

Történelmi kérdés:

Ki volt az a kalifa, a kinek Amru nevű vezére az alexandriai könyvtárt felgyújtatta? Mikor gyilkoltatt meg? (Zöldy J. Béla.)

Vegytani kérdés:

$C_3H_5(NO_3)_3$. Minek a képlete ez? Kénsav és salétrom keverék. Sárgásszínű olaj, mely már ütésre és rázásra is hevesen robban. Lőgyapottal keverve, füst nélküli puskapornak használják. (Malátsik Lajos.)

Hogy lehet ezt az öt háromszöget egy vonással megrajzolni?

(Tonelli Sándor.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 április 13.

26. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Természetrajzi kérdés: Büdös gólyaorr, porzói egyfalkásak. **Számtani kérdés:** A = 5, B = 3. **Pótló rejtvény:** Sirva vigad a magyar. **Számrejtvény:**

14	16	7	10	18
5	24	9	6	21
23	4	13	22	3
15	20	17	2	11
8	1	19	25	12

Képrejtvény: Az erkölestelenség ott kezdődik, a hol az étvágy nagyobb, mint az éhség.

Helyesen fejtették meg: Blau Miksa, Lőrincz Ferencz és Dezső, Schleichter Ferencz, Tóth József, Hirschl Géza, Hercz János, Balonyi Tibor, Hoffer Feri és Gyula, Hellmann Gyula és Lajos, Reinel János és Vilmos, Hollaki Ferencz, Hibay György, Pick Imre, Köszter Arthur, Mattyasovszky Lajos, Steiner Gyula, Braun Géza, Magyary Zoltán, Hoensch Gusztáv, Bloch Ernő, Dobránszky Ede, Kain Albert, Brandstein Alfréd, Makó Makay István, Baranyai Zoltán, Holczér Kálmán, Deutsch Jenő, ifj. Mohai Lajos, Rusznyák Sándor, Hideghéthy Miklós, Popper József, Kendé Dani és Margit, Danielisz Jenő, Molnár Aladár, Persina Károly, Békés László, Janik László, Emmerling László, Klug Dezső, Szabó Lajos, ifj. Barthonek Károly, Imreh Béla, Nerád Béla, Van der Venne Arnold, Faragó Andor, Mosdósy József, Wettin István, Véesei Ferencz, Lustig Henrik, Komlós György.

A kitűzött könyvjutalmat (Szittnyai Elek: Levelek egy tanuló ifjúhoz) ifj. Mohai Lajos székesfehérvári előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Többeknek. A «Hűség» mind a sűrű az ősz folyamán könyv alakjában is meg fog jelenni. Az «Aranyos kód»-ot is lapunk szerkesztője írta. A Franklin-Társulat számos műve megjelent más könyvkiadóknál is. **Bekötési táblák** az első félévi folyamhoz tetszés szerinti színben kaphatók lapunk kiadóhivatalánál. Az árát, 1 kor. 60 fillért előre be kell küldeni. — **Kíváncsi.** A «Claudiusok» szerzője ugyanaz az Eckstein, kitől ön már humoros történeteket olvasott. — **F. V.** Kicsit korán van még. Az ilyesmire több érettség kell. — **F. F.** (Pozsony). Ingyen csak árjegyzéket kaphat az illető ezégtől. Tőlünk természetesen nem, mert mi ilyesmit megszerzésével és szétküldésével nem foglalkozhatunk. — **Sz. G.** A második üzenet önnek is szól. — **G. A.** (Hosszifülu). Fizessen tovább elő egy félévre s megkapja az év végeig a számokat. Egyébként júniustól október végeig öt hónap — 4 kor. — **H. F.** (Budapest). A második üzenetet olvassa el. — **Spitzer Lajos** (Nagy-Kanizsa). Zubek, VIII. Muzeum-körút. — **Glaszovszky Adám** (Koloszvár, Mátyás király-u. 2.) hajlandó eladni bélyeggyűjteményét, a mely 300 darabból áll. Ara 1 kor. (bérmentetlen utányvételrel küldve). — **Vásárhelyi József** (Marosvásárhely). Előre kell beküldeni. — **B. L.** (Mult és jövő). Elmefuttatása még nagyon fiatal próbálkozás. — **R. J. és V.** (Győr). Kaphatnak. — **Erdeklődő.** Úgy hallottuk, hogy már ebben az évben szabadon választhatnak az érettségi vizsgára becsátottak, hogy latinból fordítsanak-e magyarra, vagy magyarból latinra. Altalában könnyebbnek tartják az előbit s félnek az utóbbitól. Mindkettő szükségessé teszi, hogy a latin olvasmányokkal komolyan foglalkozzunk. Félni jobb, mint megijedni. — **«Értesítő kiosztásakor.»** A téma nem alkalmas arra, hogy költő zengedezzen róla. A mit te zengettél, fiam. — haj, gyenge zengemény! — A másikat talán ne is küldd meg be. Várjunk... tanuljunk, olvassunk és — az asztalunk fiokjának írjunk. — **M. Z.** «Der gute Kamerad» ára ugyanaz, mint a mi lapunknak. Megjelenik hetenkint, még pedig az «Union Deutsche Verlagsgesellschaft» kiadásában (Stuttgart, Berlin, Lipese és Bécs). — **V. J.** Elmékedése fiatalos áradozás. A költészetet és költőket nagyon szereti s ez helyes dolog, de a mit ír, azt mi nem közölhetjük. — **B. E.** (Temesvár). Költményei nem ütnek meg a mi mértékünket. — **B. A.** (Kornárom). A koczkarejtvény bevált. — **D. J.** (Odessza). Közöljük, de máskor sziveskedjék a papírnak csak egyik oldalára írni. — **S. J.** (Budapest). Közölhetetlen. — **S. T.** (Török-Szent-Miklós). Gyengék.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

II. RÁKÓCZI FERENCZ

Irta

JÓSIKA MIKLÓS

Az ifjuság számára átdolgozta

GAAL MÓZES

Goró Lajos eredeti képeivel.

Ára füzve 3 K.

Vászonkötésben 4 korona 40 fillér.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Mejelenik minden vasárnap.		

A CLAUDIUSOK.

Eckstein Ernő regénye. Átdolgozta Gaal Mózes.

II.**A megkorbácsolt rabszolga.**

A bajai partnak színes, mozgalmas képe volt. Az óriási birodalomnak minden részéből voltak ott vendégek. A molo láva-koczkáin sétálgattak, koczikáztak, lovagoltak. A kikötőből vivő utczának se vége, se hossza. Vörös egyenruhába bújtatott sicambriai rabszolgák és aethiopok izmos vállakon gyaloghintókat emeltek, a gyaloghintókban fényes ruhájú úri nők heverték. Amott matrózok verődtek csoportokba és lármázva mulattak; phrigiai sípkás szolgák szaladgáltak ide-oda és toladó készséggel ajánlották fel szolgálataikat. Pékinasok és gyümölcsárusok rikoltozva kínálták áruikat. A háttérben pedig az amphitheatrumszerűleg épült fényes nyaraló-város terült el. Aureliust Gades és Panormus is elbűvölte. Most Baját látva, meg kellett vallania, hogy mind a kettő koldusfészek a világbirodalomnak e fürdője mellett. Paloták sorakoztak itt paloták mellett, a fényes nyári lakok egymással vetélkedtek, egyik templom szebb volt, mint a másik. A lombfüzérrel övezett kertek közül márványszobrok fehérlettek ki, pazar fénynyel épült és berendezett meleg fürdők és színházak oszlopos csarnokai. El a misenumi hegyfokig nyúlt a ropant város: a gazdagság és természetadta szépségnek kettős fényében ragyogva.

A kis társaság, mely a «Bataviá»-ról leszállott, előbb a kikötőn vonult át, azután Cumae felé tért s a hegyoldalnak vette útját. Elöl nyolez-tíz rabszolga törtetett és utat csinált az ember-áradatban. Utánuk Octaviát vitte a pompás gyaloghin-

tón nyolez bronz-arcszínű lusitaniai. A másik gyaloghintóban Claudia ült Baucisszal. A gyaloghintók mellett lovagolt Aurelius, hispaniai ménjén. Hátul jöttek a többi rabszolgák a podgyászszal.

— Nyári lakunk a hegy hátán van, ott fenn — magyarázta Claudia Aureliusnak.

— Az a büszke oszlopcsarnokos palota, mely balra az erdő fái közül kiemelkedik? — kérdez Aurelius.

— Nem az, olyan pazar kézzel nem szórta Jupiter nekünk a pénzt. A mi villánk egyszerű, jobbra esik az oszlopcsarnokos palotától.

— Az már más! — viszonzá láthatólag megkönnyebbülve a bataviai. Nagyon jól esett neki a esalodás... Kié az a rengeteg palota?

— Domitiáé, a császárnéé. Mióta felséges férjének kegyét elvesztette, ide vonul vissza nyarat-zaka.

Az út kezdett kapaszkodni.

Baucis sajnálta a rabszolgákat, a kik a gyaloghintót czipelték, de Herodianus megvigasztalta:

— Nagyobb terhekhez vannak szokva a mi embereink! Te Magus, egy korty caebait adass ide!... Átkozott poczakom türelmetlenül kívánja. A lábam is panaszodik a nagy teher miatt. Nincs jobb orvosság a kimerültség ellen, mint a bor...

Magus intett az egyik rabszolgának s Herodianus kellő áhitattal s nem kisebb szakavatottsággal üritette ki a boros edényt.

Mintegy húsz percz múlva Octavia nyári lakához érkeztek. A pitvarban egy fiatal leány rohant eléjük:

— Anyám, édes, kedves anyám!... Aranyos Claudiám!... Csakhogy valahára megérkeztek! Milyen kínos aggodalmakat állottunk ki Quintus meg én! A szörnyű vihar!... Csupa